

Bilaga 2, samrådsredogörelse för riskhanteringsplan för Kristianstad

(Yttrande visas i svart text, bemötande i röd text)

Följande har inkommit med yttranden:

Anders Ivarsson	2021-09-30
Kristianstad högskola	2021-10-27
Sveriges geologiska undersökning (SGU)	2021-10-27
Bromölla kommun	2021-10-28
Vattenmyndigheten för södra Östersjön	2021-10-28
Länsförsäkringar Göinge Kristianstad	2021-10-28
Simrishamns kommun	2021-10-29
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)	2021-10-29
Havs- och vattenmyndigheten	2021-10-29
Kristianstads kommun	2021-11-10
Hässleholms kommun	2021-12-01 (försent inkommen)

Naturvårdsverket avstår från att yttra sig (inkom 2021-10-11).

Myndigheter

Havs- och vattenmyndigheten

Havs- och vattenmyndigheten (HaV) anser att det är tydligt illustrerat vilka områden som har betydande översvämningsrisk och att det övergripande framgår vilka verksamheter som påverkas. HaV anser att tabellen över vilka verksamheter som påverkas med fördel kan kompletteras med en kartbild som i tex. Haparanda riskhanteringsplan.

Svar:

Riskhanteringsplanen har kompletterats med efterfrågad redovisning

HaV anser att riskhanteringsplanen och miljöbedömningen behöver kompletteras med beskrivning om hur riskhanteringsplanerna samordnats med förvaltningsplaner och åtgärdsprogram enligt vattenförvaltningsförordning som det står i Förordning (2009:956) om översvämningsrisker 15 §. I riskhanteringsplanen nämns att samordningsmöten har genomförts kontinuerligt bl.a. med Södra Östersjöns vattendistrikt och länsstyrelsens beredningssektariat men inget om hur riskhanteringsplanen har samordnats med åtgärdsprogrammet och förvaltningsplanen för vattendistriktet. I riskhanteringsplan för Haparanda finns tex en tabell med några åtgärder från vattenförvaltningens åtgärdsprogram och en bedömning över åtgärdernas inverkan på översvämningsrisk. Vidare vore det önskvärt att få motsvarande beskrivning för åtgärder i riskhanteringsplanen dvs en bedömning av positiv eller negativ effekt på MKN för relevanta åtgärder.

Svar:

Riskhanteringsplanen har kompletterats med en övergripande bedömning av hur förslaget till åtgärdsprogram för vatten 2021–2027 förhåller sig till översvämningsituationen där också några av åtgärderna kommenteras. Miljökonsekvensbeskrivningen har kompletterats med en bedömning av fem relevanta åtgärder i riskhanteringsplanen utifrån deras betydelse för att uppnå god vattenstatus och bedömning av hur en åtgärd kan påverka MKN vatten.

Av riskhanteringsplanen ska det tydligt framgå hur föreslagna åtgärder syftar till att uppnå de uppsatta målen, MSBFS 2013:3 3§. Mål och åtgärder är uppdelat på likartat sätt men det är ändå inte enkelt att följa om åtgärderna – är rätt i förhållande till målen och om det saknas åtgärder.

Gällande beredskapsförmåga finns flera mål men endast en åtgärd. HaV rekommenderar att mål och åtgärder redovisas tillsammans för att tydligare visa hur det hänger ihop samt vid behov kompletterar uppgifter.

Svar:

Riskhanteringsplanen kompletteras så att det framgår hur mål och åtgärder hänger ihop.

MSB

Generella synpunkter

Den föreslagna riskhanteringsplanen följer strukturen som rekommenderas i MSB:s vägledning. Målen för riskhanteringsplanen är tydligt redovisade. Av riskhanteringsplanen ska det tydligt framgå hur föreslagna åtgärder syftar till att uppnå de uppsatta målen, MSBFS 2013:3 3§. Det framgår dock från samrådshandlingarna att riskhanteringsplanen saknar ett antal uppgifter och att innehållet behöver utvecklas och kompletteras i flera avseende innan planen färdigställs.

Svar:

Riskhanteringsplanen har kompletterats avseende denna punkt

Hotkartor

Länsstyrelsens tolkning om att de av MSB framtagna hotkartorna inte redovisar något utbredningsområde för dagens klimat stämmer inte då både 50-årsflödet och bhf-flödet

redovisar dagens klimat samt att de i den hydrauliska modellen använda randvillkoren är angivna för dagens klimat.

Svar:

Som MSB mycket riktigt påpekar representerar två av hotkartorna för vattendraget dagens klimat. Dessa kartor representerar däremot inte realistiska nivåer i dagens klimat. Sannolikheten för att beskrivna flödessituationer i vattendragen ska sammanfalla med höga havsvattenstånd är extremt osannolik. Återkomsttiden för BHF kan inte beräknas. MSB (2013) anger att storleksordningen på återkomsttid för BHF är ca 10 000 år. Om denna sannolikhet kombineras med randvillkor 1,46 m i havet som ungefärligen motsvarar en återkomsttid på 200 år blir den totala sannolikheten väldigt liten i förhållande till de sannolikheter som beskrivs för förväntade havsnivåer år 2100. Länsstyrelsen har anpassat texten utifrån MSB:s synpunkt.

Länsstyrelsen skriver vidare att hotkartorna inte redovisar den faktiska bilden då vallarnas nivåer antas vara fullt uppbyggda. MSB anger alltid inför översvämningsskarteringar att endast uppförda skydd ska medtas i skarteringen. I samband med revideringen av skarteringen för Helge å så genomfördes en dialog mellan MSB, MSBs konsult och Kristianstads kommun att då kommunen planerat för att kunna skydda Kristianstad med de befintliga vallarna samt, om nödvändigt, påbyggnad av vallarna med temporära barriärer så antogs höjden på vallarna vara de samma som den planerade vallhöjden. Ej påbörjade eller färdigställda åtgärder finns inte medtagna i hotkartorna.

Beskrivningen av hotkartorna bör korrigeras och beskriva de faktiska förhållandena.

Svar:

När det gäller MSB:s antagande om att höjden på vallarna är de samma som den planerade vallhöjden så visar Lantmäteriets höjdmodell från 2019 ("Laserdata skog 2019") att så inte är fallet. Länsstyrelsen har inte tagit del av dialogen mellan MSB, konsult och kommun om

översvämningsskydd. Länsstyrelsen kan konstatera att tidigare planerade åtgärder inte är utförda. Då Kristianstad kommun har tagit ett beslut om utbyggnad av skyddsvallar i januari 2021 så finns det numera ett underlag som styrker denna viktiga åtgärd i föreliggande riskhanteringsplan.

Påverkansområde och utökning av riskområdet

Länsstyrelsen har valt att redovisa ett "påverkansområde" samt föreslår en utökning av riskområdet som skiljer sig mot de framtagna hot- och riskkartorna.

MSB vill understryka att riskhanteringsplanens omfattning och innehåll ska baseras på de hot- och riskkartor framtagna av MSB och Länsstyrelsen under 2018 och 2019 (se 12 § Förordning (2009:956) om översvämningsskydd). Det är vid framtagande av hot- och riskkartorna som det översvämningsshotade området fastställs och därmed riskområdet för riskkartorna och inte under framtagandet av riskhanteringsplanen. En dialog har skett med berörda kommuner och länsstyrelsen om fastställande av riskområdet under karteringskedet. Att utöka riskområdet inom ramen för riskhanteringsplanen i detta skede är inte aktuellt då det krävs att nya hot- och riskkartor rapporteras till EU. Riskhanteringsplanen ska kompletteras med information om de redan rapporterade hot- och riskkartorna. Både hot- och riskkartor kommer att revideras i samband med cykel 3

(2024-2025) och då med hänsyn taget till ny kunskap och nytt underlag.

Svar:

Länsstyrelsens riskhanteringsplan baseras på MSB:s hot- och riskkartor. Länsstyrelsen förtydligar i handlingarna att kartan över påverkansområde år 2100 ska ses som ett komplement till MSB:s framtagna kartor.

Redovisningen av "påverkansområdet" kan dock vara ett möjligt sätt att visualisera osäkerheter i underlaget och skulle kunna kvarstå om det tydligt framgår att riskhanteringsplanen bygger på framtagna och till EU rapporterade hot- och riskkartor.

Svar:

Länsstyrelsen redovisar "påverkansområde år 2100" och tydliggör att redovisningen utgör ett komplement till MSB:s hot- och riskkartor.

MSB vill samtidigt betona att det är möjligt att redovisa åtgärder som ligger utanför riskområdet som har betydelse för hantering av risker inom riskområdet.

Uppdatering av befintlig riskhanteringsplan

En uppföljning av riskhanteringsplanen från cykel 1 saknas. En uppdatering av riskhanteringsplanen ska följa av MSBFS 2013:1 5§. Riskhanteringsplanen ska kompletteras med denna uppföljning.

Svar:

Länsstyrelsen beskriver tydligare hur uppföljning har skett.

Komplettering inför fastställande

Nedan listas övriga delar av riskhanteringsplanen som behöver utvecklas och kompletteras innan planen färdigställs.

Planen saknar en övergripande sammanfattning.

Svar:

Planen har kompletterats med en övergripande sammanfattning sedan samrådet.

- Planen saknar en sammanfattande beskrivning över riskområdet och en redovisning av slutsatser från den preliminära bedömningen av översvämningsriskerna.

Svar:

Planen har kompletterats med en sammanfattande beskrivning av riskområdet. Planen har kompletterats med slutsatser från den preliminära bedömningen av översvämningsrisker.

- Planen saknar en redovisning av riskkartorna som har utarbetats under steg 2.

Svar:

Kapitel 4 har kompletterats med riskkartor.

- Det bör tydligt redovisas i kap 4 vilka kartor som sammanfattningarna bygger på. Sammanfattningarna ska baseras på redan framtagna hot- och riskkartorna.

Svar:

Sammanfattningarna i kapitel 4 baseras på framtagna hot- och riskkartor men har också kompletterats med information om vad högsta beräknade havsvattenstånd i dagens klimat kan ge för effekter.

- Planen bör behandla samtliga aspekter av hanteringen av översvämningsrisker. Översvämning från Helge å samt havet är en huvudfråga för Kristianstad men översvämningsrisker kopplade till skyfallsproblematik bör också redovisas och hanteras.

Svar:

Planen redovisar och hanterar skyfallsproblematiken utifrån den information som Länsstyrelsen har tagit del av från kända kommunala dokument.

- Planen saknar en redovisning av åtgärder som ska vidtas enligt 5 kap. miljöbalken, 6 kap. miljöbalken och lag om att förebygga storskaliga kemikalieolyckor (Sevesolagen) som har anknytning till översvämningsrisker.

Svar:

Planen har kompletterats med en sådan redovisning sedan samrådsskedet

- Planen saknar en prioritering av förslagna åtgärder.

Svar:

Planen har kompletterats med en prioritering av åtgärder sedan samrådsskedet

- Planen saknar en sammanfattning av samtliga åtgärderna.

Svar:

Planen har kompletterats med en sådan sammanfattning.

- Referenslistan bör kompletteras med de till EU-rapporterade hot- och riskkartor, MSB:s vägledning för framtagande av riskhanteringsplaner, samt referenser till översvämningsdirektivet och tillhörande lagstiftningar.

Svar:

Länsstyrelsen har kompletterat referenslistan i riskhanteringsplanen med referens till hot- och riskkartor på översvämningsportalen, MSB:s vägledning, översvämningsdirektivet och tillhörande lagstiftningar.

Samordning

Redovisningen över hur riskhanteringsplanen har samordnats lokalt, regionalt och nationellt behöver utvecklas och tydligare beskrivas. Det är av särskilt vikt att redovisa hur riskhanteringsplanen har samordnats med åtgärdsprogrammet och fö1-valtningsplanen för vattendistriktet samt resultatet av samordningen. Hur planen samordnats med de regionala handlingsplanerna för klimatanpassning samt länsstyrelsens och kommunernas ordinarie krisberedskaps-, klimatanpassnings- och planeringsarbete bör också beskrivas i mer detalj. Här bör även kommunens och länsstyrelsens arbete med respektive risk- och sårbarhetsanalys utvecklas.

Svar:

Länsstyrelsen har utvecklat texten något sedan samråd.

LSO

Kommunernas ansvar enligt Lagen om skydd mot olyckor (LSO) bör tydligare beskrivas samt de nyligen genomförda förändringarna som skett i LSO.

<https://www.msb.se/forandringar/ls0>

Nya föreskrifter om kommunala handlingsprogram har antagits. Syftet är att de ska bli tydligare, konkretare och hålla högre kvalitet samt innehålla en beskrivning av olyckor som kan leda till räddningsinsats, där bl.a. naturolyckor ingår. Läs mer på:

<https://www.msb.se/sv/amnesomraden/skydd-mot-olyckor-och-farliga->

[amen/raddningstjanst-och-raddningsinsatser/forandringar-i-lagen-om-skydd-mot-olyckor-ls0/sida/foreskrifter-om-handlingsprogram/](https://www.msb.se/sv/amnesomraden/skydd-mot-olyckor-och-farliga-amen/raddningstjanst-och-raddningsinsatser/forandringar-i-lagen-om-skydd-mot-olyckor-ls0/sida/foreskrifter-om-handlingsprogram/)

Svar:

Länsstyrelsen har förtydligat och utvecklat texten i riskhanteringsplanen sedan samråd.

Miljökonsekvensbeskrivningen har kompletterats med uppgift om ändringen i LSO, samt föreskrifter, allmänna råd och handbok.

Miljöbedömningen

MSB har inte i detalj granskat miljökonsekvensbeskrivningen utan pekar endast på några detaljerade synpunkter.

Genomförande tiden för riskhanteringsplanen är 2022-2027, står 2022-2029 på ngt ställe.

Svar:

Uppgiften i miljökonsekvensbeskrivningen har korrigerats.

I kap 1.1 står det att vattenmyndigheterna tar fram riskkartor vilket är felaktigt. Det står uttryckligen i ändring av förordningen 2009:956 om översvämningrisker att det är länsstyrelserna som tar fram riskkartor. Det är länsstyrelserna som kan fatta beslut i riskfrågor.

Svar:

Uppgiften i miljökonsekvensbeskrivningen har korrigerats.

Riskhanteringsplanen ska innehålla en särskild redovisning av miljöbedömningen enligt 6 kap. 16§ miljöbalken.

Svar:

Riskhanteringsplanen har kompletterats med efterfrågad redovisning.

Kostnadsnyttoanalys

Länsstyrelsen Skåne har tagit fram en rapport som syftar till att ge en övergripande bild av de konsekvenser som uppstår till följd av kustöversvämningar samt att uppskatta åtgärds kostnader inom, bland annat, Kristianstadsområdet. Rapporten utgör ett utmärkt underlag för vidare arbete med översvämningssrisker inom de identifierade områdena med betydande översvämningssrisk och delar av rapporten kan överföras och arbetas in i riskhanteringsplanen. Dock bör det tydligt framgå om kostnadsnyttoanalysen baseras på redan framtagna hot- och riskkartor som rapporterats till EU eller de av länsstyrelsen i Skåne framtagna kartor över påverkansområden.

Svar:

Länsstyrelsen har sedan samrådet arbetat in analysen i riskhanteringsplanen.

Det framgår tydligt av såväl riskhanteringsplanen som av kostnadsanalysen att kostnaderna baseras på MSB:s hot- och riskkartor för år 2100.

SGU

SGU:s allmänna riktlinjer för riskhanteringsplan enligt översvämningdirektivet

Geologi och morfologi

Markens geologiska och morfologiska egenskaper är avgörande för hur ett område påverkas och påverkas av översvämning. Typ av jord- och bergart, jorddjup och lagerföljd, geomorfologi samt geologisk heterogenitet har stor betydelse för vilka georisker som specifikt kan förekomma i ett område vid översvämning. Georiskerna kan vara skred, ras, förorenings spridning och erosion. Vidare har markens egenskaper stor betydelse för vilka grundvattenförhållanden som råder samt markens förmåga att släppa igenom vatten. Dessutom ges de egenskaper, som kuster och vattendrags stränder har, av markens och bottenens beskaffenhet samt morfologi, som, tillsammans med sedimentdynamik, bör beaktas vid riskhantering och val av eventuell klimatanpassningsåtgärd.

Den ursprungliga avsättningen av naturligt jordmaterial längs med kuster och stränder har framför allt skett i anslutning till den senaste istiden. Havsnivån och strandlinjernas läge har varierat sedan dess, vilket innebär att kuster och stränder har anpassat sig naturligt till olika förhållanden och förflyttats både ut till havs och in mot land. Omlagring, svallning och en lokal förflyttning av material, som till exempel sand och grus, har därför förekommit. Dessa naturliga processer bör beaktas vid riskhantering och eventuella val av åtgärder. Om åtgärder vidtas som hindrar eller påverkar en naturlig förflyttning av material in mot land under stigande havsnivåer finns risk att en nettotransport istället sker av material bort från kusten och stranden. Detta kan orsaka en större erosion som resulterar i större översvämningssrisker.

Av dessa anledningar bör kunskapsunderlag om områdets geologiska och morfologiska egenskaper användas vid arbete med riskhantering av översvämningar och eventuella klimatanpassningsåtgärder för kuster, sjöar och vattendrag.

SGU har också längs Skånes och södra Hallands kust kartlagt kust- och strandtyp, fysiska och dynamiska förhållanden, erosionsförhållanden, jordarter på land och havsbotten samt havsbottens batymetri. Dessa informationsskikt tillsammans med kända befintliga erosion- och översvämningssåtgärder finns tillgängliga via SGUs kartvisare "Stranderosion och geologi, kust" <https://apps.sgu.se/kartvisare/kartvisare-skanestrand.html> och som GIS-skikt via SGU:s kundtjänst, kundservice@sgu.se.

I andra områden har SGU även karterat jordarter, bergarter och grundvattenförhållanden och har därmed översiktlig information om dessa. För hjälp till handledning och tillgång till denna relevanta information om jordarter, berggrund, grundvatten, geomorfologi, geologisk heterogenitet och

naturvärden samt georisker, som t.ex. skred, ras, översvämning, förorenings spridningar och erosion med syftet att hantera risker med översvämning, hänvisar vi till vår hemsida: <https://www.sgu.se/>. Det bör påpekas att i arbetet med riskhantering av översvämning och klimatanpassningsåtgärder kan mer detaljerad information behövas i många områden.

Svar:

Länsstyrelsen delar SGU:s synpunkter om vikten av att geologisk information används vid framtagande av åtgärder. De fysiska åtgärder som kan bli en följd av de övergripande åtgärder som redovisas i riskhanteringsplanen kommer att behöva utredas inför kommande prövningsprocesser enligt miljöbalken och planläggning enligt plan- och bygglagen. Länsstyrelsen kommer att informera verksamhetsutövare och kommuner om SGU:s underlag inför kommande processer men också i andra sammanhang, exempelvis i arbetet med samordning av klimatanpassning i länet. I Miljökonsekvensbeskrivningen lämnas uppgift från jordartskartan om jordarter och genomsläpplighet.

Materialförsörjning

I samband med anläggandet av olika typer av översvämnings- och erosionskydd kan behov av material uppstå. Om sådana behov uppstår bör materialförsörjningen hanteras så att en bra resurshushållning och en minimal påverkan av miljö och klimat uppnås. Ökat uttag av material lokalt eller regionalt ger olika effekter på naturvärden, klimat och kulturmiljön. Materialet bör hanteras som en strategisk och kritisk resurs. SGU:s ståndpunkt är att naturgrusmaterial inte ska användas då det oftast går att ersätta med annat material. Cirkulär användning av massor är att föredra.

Svar:

Länsstyrelsen noterar SGU:s ståndpunkt. Miljökonsekvensbeskrivningen har kompletterats med aspekter av resurshushållning i bedömningen av konsekvenser.

Grundvatten

Grundvattennivåer i marken samt jordlager och berggrundens förmåga att transportera vatten kan vara avgörande för vilka områden som påverkas av översvämning och hur stor och långvarig påverkan blir. En viss del av de översvämningsområden vi ser kan bero på så kallad grundvattenöversvämning. Denna typ av översvämningsområden är en ofta förbisedd faktor som inte bör underskattas. Hoten som en grundvattenöversvämning har är i princip samma men åtgärderna för att minska riskerna kan vara annorlunda, det är stor skillnad om vattnet kommer från ett ytvatten eller havet i marknivå eller trycker upp underifrån från grundvattnet. Områden med hög infiltrationskapacitet kan användas som infiltrationsområde dit man kan leda översvämningsvattnet, dock är kvalitén på vattnet av största vikt då detta annars kan påverka grundvattenmagasinet negativt och i värsta fall med irreversibla skador som följd. Dock kan även föroreningar som finns i marken, till exempel vid förorenade områden spridas vidare vid översvämningsområden. Dels kan föroreningen spridas i marken men det kan även vara så att det läcker ut till ytvatten. Förhöjda havsnivåer kan även påverka grundvattennivåerna och kvalitén på grundvattnet i kustnära låglänta områden vilket även här kan skapa större risker för grundvattenöversvämning och de hot som ett saltpåverkat grundvatten har. I vissa regioner och kommuner finns det övervakning av grundvattennivåer och grundvattenmodeller som kan bidra till den mer komplexa och heltäckande bilden. Med anledning av ovanstående bör en riskhanteringsplan enligt översvämningsdirektivet även innehålla klimatanpassningsåtgärder kopplade till grundvattenförhållanden och inte enbart fokusera på ytvatten. Som exempel kan man behöva ta fram underlag och förhålla åtgärder gentemot grundvattenförekomster och säkerställa att grundvatten som används och kan komma att användas i framtiden inte försämras. SGU har tagit fram en checklista för vilken information vi anser bör redovisas gällande påverkan på grundvattenförekomst och grundvattentäkter (se länkar nedan). <https://www.sgu.se/grundvatten/vattenforvaltning/checklista-paverkan-grundvattenforekomst/> <https://www.sgu.se/grundvatten/vattenskyddsomraden/remisser-till-sgu-om-grundvattentakter/>

Svar:

Grundvattenförhållanden beaktas på en övergripande nivå i miljökonsekvensbeskrivningen. I nuläget saknas tillräckligt med underlag dels avseende åtgärders utformning och dels om lokala grundvattenförhållanden för att i denna cykel genomföra detaljerade studier av åtgärder kopplade till grundvattenförekomster. När konkreta åtgärder ska genomföras kommer dessa frågor behöva beaktas i prövningsprocesser.

Vattenmyndigheten för Södra Östersjön

Vattenmyndigheten ser positivt på att arbetet med riskhanteringsplanerna samordnats med vattenförvaltningen och att planerna för Helsingborg, Kristianstad och Landskrona lyfter vikten av ett avrinningsområdesperspektiv. Ett helhetsperspektiv i avrinningsområdet är viktigt både när det gäller påverkan från olika källor och olika lösningar, inklusive de naturbaserade lösningarna. Dessa faktorer behöver beaktas vid val av enskilda åtgärdsalternativ och bedömningar av nyttan med att förlägga åtgärder uppströms i berörda avrinningsområden för att motverka översvämningar nedströms. Det är också positivt att åtgärderna i riskhanteringsplanerna inkluderar naturbaserade lösningar.

Svar:

Länsstyrelsen instämmer i synpunkterna

I kapitel 7 riskhanteringsplanerna, Åtgärder enligt annan lagstiftning, saknas hänvisning till 5 kap. miljöbalken (1998:808). Översvämningsåtgärder i form av t.ex. fysiska skydd och flödesåtgärder kan innebära en hydromorfologisk påverkan på en eller flera ytvatten- och kustvattenförekomster, vilket därmed kan påverka möjligheten att uppnå gällande miljökvalitetsnorm.

Svar:

Riskhanteringsplanerna har kompletterats med en redovisning av 5 kap miljöbalken.

I miljökonsekvensbeskrivningarna för Falsterbo, Kristianstad och Malmö beskrivs statusklassificering och miljökvalitetsnormer för berörda vattenförekomster. Vattenmyndigheten vill informera om att beslut om nya miljökvalitetsnormer enligt plan ska tas av vattendelegationen för Södra Östersjöns vattendistrikt i december 2021. Det samråd om vattenförvaltningen förvaltningsplan och åtgärdsprogram, som genomfördes fr.o.m. 1 november 2020 t.o.m. 30 april 2021, kan medföra att statusklassificering och miljökvalitetsnormer ändras i förhållande till det som anges i Vatteninformationssystem Sverige (VISS) i dagsläget.

Svar:

Miljökonsekvensbeskrivningen har kompletterats med en fotnot om att statusklassning och MKN kan ändras inom kort.

Kommuner

Kristianstads kommun

Synpunkter på Riskhanteringsplan för Kristianstadsområdet

Kristianstads kommun ser positivt på att arbetet med översvämningsdirektivet lyfter de stora utmaningar som klimatförändringarna medför för kommunens utveckling och för människors hälsa, miljö, kulturarv och ekonomisk verksamhet. Det finns dock en otydlighet kring riskhanteringsplanens faktiska betydelse. Enligt samrådsunderlaget är riskhanteringsplanen inte juridiskt bindande och åtgärder har framförallt formulerats utifrån redan beslutade kommunala styrdokument, med färre åtgärder kopplade till statliga myndigheter och andra intressen. Isolerat innebär detta att riskhanteringsplanen i sig inte nödvändigtvis leder till förbättringar. Dock kan dialogen kring

framtagande-processen och samrådet bidra till en ökad förståelse och samsyn mellan berörda aktörer.

Kristianstads kommun har nyligen antagit en plan för utbyggnad av vallskyddet, som ska skydda Kristianstad stad mot översvämning. Av riskhanteringsplanen framgår att Länsstyrelsen Skåne delar Kristianstads kommuns bedömning vad gäller vallarnas erforderliga dimensionering, samt att utbyggnaden sker etappvis på ett flexibelt och adaptivt sätt som kan anpassas till utökad kunskap framöver, med avseende på framsteg inom prognoser, beräkningar, simuleringar och karteringar, bland annat vad gäller samspelet mellan havsnivåer och flöden i Helge å. Av riskhanteringsplanen och den tillhörande miljökonsekvensbeskrivningen framgår även att Kristianstads kommuns plan för utbyggnad av skyddsvallar bedöms ha positiv påverkan på människors liv och hälsa, miljön och ekonomisk verksamhet.

Svar:

Miljökonsekvensbeskrivningen har efter samrådet ändrats avseende konsekvensområdet ekonomisk verksamhet. Underkapitlet heter nu "Materiella tillgångar och resurshushållning" och beaktar inte näringslivsfrågor. Planalternativet inom området materiella tillgångar och resurshushållning bedöms vara bättre än nollalternativet.

De åtgärder som föreslås i riskhanteringsplanen utgår framförallt från den planerade utbyggnaden av stadens vallsystem, det förebyggande arbetet inom översiktlig planering samt krisberedskap och skydd mot olyckor enligt LEH och LSO. Därutöver redogörs för ett antal kunskapsunderlag, analyser och informationer som Länsstyrelsen ska tillhandahålla samt analyser och planer som Trafikverket ska bidra med. Kristianstads kommun efterlyser fler resultatmål och åtgärder kopplat till hur statliga myndigheter ska arbeta för och bidra till att tillvara deras intressen i Kristianstads kommun.

Svar:

Länsstyrelsen har bl.a. tagit initiativ till Regional kustsamverkan och arbetar i dialog med kustkommuner och ett flertal nationella myndigheter för att dessa frågor ska få ökad uppmärksamhet i nationell politik. Länsstyrelsen ser fram emot en fortsatt dialog med kommunerna om översvämning och kustskydd inom ramen för länsstyrelsens uppdrag att samordna det regionala arbetet med klimatanpassning.

Kristianstads kommun efterlyser en enhetlig, nationell syn kring vilka underlag kommunen och övriga aktörer ska arbeta efter med avseende på framtida havsnivåer och flöden i ett förändrat klimat. I riskhanteringsplanen för Kristianstadsområdet har Länsstyrelsen Skåne valt att modifiera MSB:s hotkartor både med avseende på tidsperspektiv, geografisk avgränsning och nivåer. Oavsett om dessa modifikationer medför en mer korrekt bild av påverkansområdena eller ej finns en risk för att regionala skillnader uppstår. Kristianstads kommun anser att det är viktigt att arbetet utgår från ett enhetligt, nationellt underlag, vilket inte innebär att nivåer och dylikt ska vara samma, men att metodik, beräkningsunderlag och angreppssätt bör vara standardiserat.

Svar:

Länsstyrelsens riskhanteringsplan baseras på MSB:s hot- och riskkartor. Länsstyrelsen har förtydligat att kartan över påverkansområde idag och år 2100 ska ses som ett komplement till MSB:s framtagna kartor.

Kristianstads kommun saknar även en diskussion kring riskbedömningar i riskhanteringsplanen, en sammanvägning av sannolikheter och konsekvenser. I föreliggande underlag beskrivs situationer av mycket låg (men ej definierad) sannolikhet. Figur 21, 4, 5 och 7 innehåller högsta beräknade havsvattenstånd i dag och år 2100. Beräknat högsta havsvattenstånd definieras som den högsta

stormhöjningen plus det högsta vattenståndet före stormen. Det finns ingen beräkning av sannolikhet kopplat till att detta skulle inträffa samtidigt, vilket gör det utmanande att använda som beslutsunderlag. SMHI har valt att inte längre använda sig av detta begrepp för att undvika missförstånd.

Figur 6, 7 och 8 innehåller beräknat högsta flöde (BHF) i Helge å. Även detta är ett högst teoretiskt värde utan beräknad sannolikhet och som kan anses vara vagt. BHF likställs ibland med ett 10 000-årsflöde men är behäftat med stora osäkerheter då värdet är uppskattat utifrån mycket kortare tidsserier. Ur ett samhällsekonomiskt perspektiv, för att ta fram kostnadseffektiva anpassningslösningar, är det problematiskt att förhålla sig till nivåer utan tillskriven sannolikhet.

Svar:

Den statistiska osäkerheten är stor och inte möjlig att beräkna eftersom ingen kan veta hur utsläppen av växthusgaser kommer att förändras över tid. De klimatscenarier som IPCC har tagit fram redovisar variationen av möjliga havsnivåer för exempelvis klimatscenario RCP 8.5. De intervall som IPCC redovisar för respektive scenario förklarar ca 66% av variationen. Det finns ur försiktighetssynpunkt därför skäl att arbeta utifrån ett "worst-case". I avvaktan på annat underlag för översvämningskartering bedömer Länsstyrelsen att beräknad högsta havsnivå idag är ett lämpligt sätt att visa på utbredningen av ett möjligt högvatten med låg sannolikhet utifrån historiskt uppmätt värden.

För Kristianstad stads vidkommande är det viktigt att ta i beaktande att ett tillfälligt högvattenstånd i havet har en begränsad påverkan uppströms Helge å, då en sådan händelse vanligtvis är kortvarig. Beräkningar som kombinerar extrema flöden i Helge å med extrema högvatten i havet utgår ofta från ett antagande om ett statiskt och långvarigt högvatten i Hanöbukten. De låglänta områdena uppströms Helge ås utlopp i Hanöbukten och Hammarsjön buffrar nivåhöjningen på så sätt att ett kortvarigt högvatten i havet får en begränsad effekt på nivåerna vid Kristianstad stad.

Svar:

Länsstyrelsen har noterat denna exponering uppströms Helge ås utlopp och ser den buffringsförmågan. SMHI gör bedömningen att tillfälligt höga vattenstånd kan vara från en dag till några veckor, vilket påverkar hur stor effekt den buffringsförmågan får i Kristianstad.

I den framtagna kombinationen av Hav och Helge å år 2100 används en havsnivå på 3,03 m, som är framtaget utifrån högsta beräknade havsvattenstånd (2,53 m) plus 0,5 m som extra säkerhetsnivå. Ett tillfälligt (extremt) högvattenstånd i havet måste ha en längre varaktighet för att driva upp vattenståndet vid Kristianstad stad till liknande nivåer. Detsamma gäller omnämnda vågpåverkan och vinduppstuvningseffekter, vars påverkan blir mindre vid staden än vid kusten.

Svar:

Länsstyrelsen instämmer i att sannolikheten är liten, men menar att osäkerheten i de prognoser som finns tillgängliga i dag i kombination med den sårbarhet som Kristianstad har för översvämnning både från Helge å och havet motiverar en extra säkerhetsmarginal i form av 0,5 meter påslag.

Gällande planens mål och åtgärder är det stundtals oklart vilken aktör som är ansvarig. Exempelvis resultatmålet "Det finns prognosystem / mätningar som ger tidiga indikationer vid höga nivåer i havet", eller åtgärden "Ta fram en risk- och sårbarhetsanalys för kulturmiljöobjekt som är akut hotade av en översvämnning och en krishanteringsplan för kulturarv". Kristianstads kommun ställer sig frågande till uppmaningen om se över detaljplaner med outnyttjade byggrätter inom riskområden vars genomförandetid löpt ut, i syfte att upphäva hela eller delar av dessa. Kristianstads kommun anser att det behövs en nationell samordning och vägledning i denna fråga.

Svar:

Länsstyrelsen noterar detta.

Som resultatmål i riskhanteringsplanen anges att "Ny infrastruktur bör så långt möjligt inte planeras inom riskområden för översvämning". Som åtgärd anges även att "Av hänsyn till riskbedömningar har nya bostäder och samhällsviktiga verksamheter i Kristianstad inte förlagts där konsekvenserna av ett eventuellt vallbrott är omfattande och utgör risk för liv, hälsa och miljö". Enligt Länsstyrelsen Skånes yttrande över ÄÖP för Kristianstad stad (Dnr 401-16618-2021) framgår att "ÄÖP Stadens redovisning av planerade skyddsåtgärder genom att markera markanspråk på karta och prioriterade att vallar ska detaljplaneläggas och genomföras under planperioden innebär att kommunen kan planera för bebyggelse innanför befintligt system av vallar i de fall områden inte riskerar översvämning i dagens klimat".

Svar:

Länsstyrelsen instämmer.

Gällande det angivna resultatmålet "Så långt möjligt bör utfyllnader i havet undvikas för att skydda mot översvämning till följd av stigande havsnivå". Det bör förtydligas att åtgärder för att mildra stranderosion såsom exempelvis strandfodring eller naturbaserade åtgärder ej räknas som en utfyllnad i havet i detta fall.

Svar:

Länsstyrelsen noterar detta. Utfyllnad i havet avser inte strandfodring.

På sida 17 i riskhanteringsplanen presenteras en tabell över påverkansområde i dag. Dessa anger att en stor andel av kommunens befolkning riskerar att drabbas i dag, vilket inte verkar överensstämma med redovisade kartor över dagens nivåer. Av miljökonsekvensbeskrivningen sida 16 indikeras att befolkningsdata härrör från SCB:s befolkningsstatistik med en upplösning på 1000*1000 meter, vilket enligt dokumentet "... ger en grov uppskattning...". Kristianstads kommun anser att metoden snarare ger en felaktig bild i detta sammanhang.

Svar:

Länsstyrelsen instämmer i att det ger en missvisande bild. Underlaget för bedömning om exponerad befolkning har ändrats till SCB:s öppna geodata för förvärvsarbetande natt- och dagbefolkning 16+ år efter sektor år 2015 med fem års befolkningsökning. Statistiken levereras i upplösningen 250x250 meter i tätort/ 1x1 km på landsbygd men uppdateras inte.

Slutligen noterar Kristianstads kommun att riskhanteringsplanen framförallt fokuserar på begränsande lagstiftning vad gäller framtida exploatering, och inte redogör för de möjligheter som faktiskt finns.

Svar:

Länsstyrelsen noterar detta.

Bromölla

Bromölla lämnar ett kommungemensamt yttrande från Skånes kustkommuner (se nedan), med följande komplettering:

Översvämningsdirektivet i EU (2007) har gemensamma regler för hantering av översvämningsrisker. Syftet är att arbeta för att minska negativa konsekvenser av översvämnningar och skydda miljö, kulturarv, människors hälsa och ekonomisk verksamhet.

I Sverige arbetar Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap, MSB, tillsammans med Länsstyrelserna med att genomföra direktivet som förordning om översvämningsrisker (SFS 2009:956) och genom föreskrift (MSBFS 2013:1) om länsstyrelsernas planer för att hantera översvämningsrisker.

Länsstyrelsen Skåne tar nu fram riskhanteringsplaner för sju kustkommuner, där Bromölla kommun berörs av Riskhanteringsplanen för Kristianstadsområdet. I detta riskhanteringsområde finns risk för översvämnning, dels från havet, dels från Helge å. Riskhanteringsplanen föreslår åtgärder för att minska översvämningsriskernas negativa konsekvenser oavsett vad som gett upphov till översvämnningen.

Planen tar upp alla perspektiv av hanteringen av översvämningsrisker: förebyggande, skydd och beredskap, vilket inkluderar översvämningsprognoser och system för tidig varning.

I Miljökonsekvensbeskrivningen varnas det för att grundvattenförekomsten *Norra Kristianstadslätten* har fått betydande påverkan från förorenade områden – bland annat från **Bromöllas brandövningsplats med PFAS, Polyfluorerade AlkylSubstanser**. Det är en stor grupp ämnen, där många är svårnedbrytbara, vattenlösliga och lätt tas upp av djur och växter. Vissa av dessa ämnen har kända negativa effekter på människor och en hög giftighet för vattenlevande organismer.

Bromölla kommun prioriterar högt en skyndsam sanering av Bromöllas brandövningsområde och har förhoppningen om att Kristianstad kommun tänker lika angående sina två "PFAS-brandövningsområden". Bromöllas förgiftade brandövningsområde skulle kunna komma att påverkas av översvämnningar från Skräbeån/Ivösjön, före eller under saneringstiden. Den föreslagna riskhanteringsplanen behöver beakta detta och bör belysa förebyggande skyddsåtgärder vid brandövningsplatsen i Bromölla – som hjälp för kommunens saneringsarbete.

Svar:

Länsstyrelsen har utformat åtgärderna utifrån beslutade dokument i Kristianstads kommun och noterar informationen om förebyggande åtgärder vid brandövningsplatsen i Bromölla.

Skånes kustkommuners synpunkter på Länsstyrelsens remiss av riskhanteringsplaner i Skåne

Vi kustkommuner i Skåne har en gemensam syn i viktiga frågor som rör klimatanpassningen av Sverige och vad som behövs för att Skånes kustkommuner ska kunna fortsätta utvecklas. Skånes kustkommuner tar det förändrade klimatet på stort allvar och ser behov av att kustkommunernas fysiska planering behöver ske med en samhällsekonomiskt motiverad klimatanpassning. De skånska kustkommunernas tillväxtbehov och realisering av bostadsförsörjning är en nationell angelägenhet för svensk ekonomi och viktig för hela Skånes och Öresundsregionens utveckling. Klimatanpassningen av den byggda miljön behöver ta vara på och utgå från redan gjorda investeringar, i bebyggelsestrukturer samt kultur- och naturmiljön. Det behövs en öppen diskussion om hur vi tillsammans med staten kan arbeta med samhällsekonomiskt lönsamma, adaptiva och successiva åtgärder utifrån kontinuerligt ökande kunskap så att osäkerhetsmarginalerna för investerare minskar i Skåne. Sveriges tillväxt behöver ett Skåne med resilienta och ekonomiskt robusta kustkommuner.

Vi vill med följande gemensamma synpunkter som utgångspunkt i remissen om riskhanteringsplaner i Sverige vara en aktiv part i fortsatt nationell dialog med Länsstyrelsen och andra statliga aktörer, liksom andra samhällsaktörer.

Kommunerna

Bromölla, Burlöv, Helsingborg, Landskrona, Lomma, Malmö, Simrishamn, Skurup, Trelleborg, Vellinge, Ystad, Ängelholm

Synpunkter

Klimatanpassning - en fråga som behöver uppmärksammas utifrån från tydliga ansvar och juridiska skyldigheter

Klimatanpassningen av såväl Skånes kustkommuner som Sverige är en fråga som behöver uppmärksammas betydligt mer än vad som görs idag. Skånes kustkommuner är därmed positiva till att riskhanteringsplanerna tagits fram. Skånes kustkommuner anser emellertid att riskhanteringsplanerna behöver bli tydligare kring en gemensam och samlande målbild av ett klimatanpassat Skåne, där städer och samhällen kan finnas kvar och utvecklas. Kustkommunerna bidrar gärna i en utvecklad dialog med staten, både med länsstyrelsen och andra myndigheter, om hur ökade översvämningsrisker och konsekvenser av dessa kan hanteras både i befintlig miljö och i kommunernas fysiska planering.

Ansvar och skyldigheterna för, respektive finansieringen av, klimatanpassningen av Sverige är inte tydligt i riskhanteringsplanerna. Det saknas även lagrum för adaptiva och successiva etappvisa klimatanpassningsåtgärder idag och för olika finansierings- och fördelningsmodeller för åtgärder som ligger långt fram i tiden. Det är viktigt att länsstyrelsen förtydligar och skiljer på det ansvar som kommunerna har och inte har. De resultatmål och åtgärder som föreslås i Skånes riskhanteringsplaner bör förtydligas utifrån om de är möjligheter för kommunerna eller juridiska skyldigheter med utgångspunkt i vad som exempelvis framgår av prop.2017/18:163, *Nationell strategi för klimatanpassning* respektive Klimatanpassnings-utredningens betänkande *Vem har ansvaret?* (SOU 2017:42).

Riskhanteringsplanerna syftar till att minska ogynnsamma effekter av översvämningsrisker. Länsstyrelsen menar att det framgår av riskhanteringsplanerna vem som är ansvarig för respektive åtgärd. Länsstyrelsen har fört dialog och arrangerat ett flertal möten med tjänstepersoner för berörda kommuner samt samlat in åtgärder som respektive kommun har beslutat i olika dokument. De resultatmål som redovisas i riskhanteringsplanerna är övergripande strategiska mål av regional karaktär och har diskuterats och förankrats med tjänstepersoner i kommunerna. Målen beskriver utifrån detta den inriktning som Länsstyrelsen Skåne i nuläget bedömer som viktig för att riskhanteringsplanerna ska bidra till positiva effekter för människors hälsa, miljö, kulturarv och ekonomisk verksamhet. Utifrån synpunkterna från samrådet har några av resultatmålen omformulerats.

Länsstyrelsen vill påminna om att de mål och åtgärder som föreslås i riskhanteringsplanerna inte är juridiskt bindande. Samtidigt är flera åtgärder direkt hämtade från beslutade och antagna kommunala översiktsplaner och därför vägledande för detaljplanering, bygglov samt vägledande för prövningar enligt miljöbalken.

Att klimatanpassningsfrågan behöver uppmärksammas betydligt mer än vad som görs idag är Länsstyrelsen väl medveten om. Klimatanpassning är en viktig del av riskhanteringsplanerna men är här avgränsad till översvämningsrisker och främst också kopplad till befintliga värden. Länsstyrelsen har under framtagandet av riskhanteringsplanerna vid dialogen med tjänstepersoner i kustkommunerna inte uppfattat att det finns önskemål att uppdraget ska utökas till att omfatta mer än vad som krävs av översvämningsdirektivet. Länsstyrelsen kan delvis bekräfta bilden av att det saknas lagrum för adaptiva och successiva etappvisa klimatanpassningsåtgärder idag och för olika finansieringsmodeller för åtgärder som ligger långt fram i tiden. Länsstyrelsen har bl.a. tagit initiativ till Regional kustsamverkan och arbetar i dialog med kustkommuner och ett flertal nationella myndigheter för att dessa frågor ska få ökad uppmärksamhet i nationell politik. Länsstyrelsen ser fram emot en fortsatt dialog med kommunerna om översvämningsrisker och kustskydd inom ramen för länsstyrelsens uppdrag att samordna det regionala arbetet med klimatanpassning.

Staten behöver genomföra samt finansiera åtgärder som skyddar statens intressen.

Riskhanteringsplanerna behöver tydligare visa vilket ansvar som berörda aktörer har, där staten behöver ta en större roll för finansieringen och finansieringsmodeller. Eftersom Länsstyrelsen gör bedömningen att flera samhällsviktiga verksamheter med statlig huvudman riskerar att översvämmas uppmanar Skånes kustkommuner Länsstyrelsen att peka ut en åtgärd som: *”Länsstyrelsen ska verka för att staten, samordnat med kommunerna, genomför och finansierar skyddsåtgärder och beredskap som skyddar statens intressen, så som samhällsviktig verksamhet, riksintressen, statliga naturreservat, byggnader och infrastruktur osv. Länsstyrelsen behöver också arbeta för att staten ska skapa förutsättningar för anläggandet av skydd av allmänna intressen i alla typer av miljöer”*. Länsstyrelsen behöver därtill arbeta för att staten ska ändra lagrum och tolkningar för att möjliggöra/förenkla tillståndsprocesser för att anlägga kustskydd.

Länsstyrelsen håller med om att statens arbete vad gäller skydd av statliga intressen behöver utvecklas. Länsstyrelsen har dock endast rådighet att genomföra åtgärder i vissa situationer och för ett fåtal objekt. Riksintressen och statliga naturreservat är i sig inget som ställer krav på kustskydd. Det som sker "naturligt" till följd av ett förändrat klimat behöver dessutom inte i alltid vara negativt för områdesskydden.

Riskhanteringsplanerna redovisar förebyggande åtgärder som på sikt bör leda till att staten genom Trafikverket genomför åtgärder för att skydda vägar, järnvägar och hamnverksamheter som ligger inom statligt ansvar. En annan åtgärd i riskhanteringsplanen är att Länsstyrelsen tar fram en handlingsplan för klimatanpassning för de skyddade områden som Länsstyrelsen förvaltar och påbörjar genomförandet av de åtgärder som beslutas i handlingsplanen och som åläggs myndigheten.

När det gäller att skapa förutsättningar för anläggandet av skydd av allmänna intressen i alla typer av miljöer är staten idag beroende av det kan ske inom ramen för det kommunala planmonopolet. Kommunen har idag både kravet att finansiera många av åtgärderna men äger samtidigt planeringsfrågan och kan föreslå vilka skyddsåtgärder som är lämpliga och var. Länsstyrelsen kan samtidigt bidra med den övergripande bilden och det regionala perspektivet varför det är angeläget att den kommunala och mellankommunala planeringen går i takt med staten för att genomföra skyddsåtgärder.

Länsstyrelsen ser i detta sammanhang inget skäl att ändra lagrum och tolkningar för att förenkla tillståndsprocessen för att anlägga kustskydd. Miljöbalken är uppbyggd för att ge en likvärdig prövning för alla typer av verksamheter. Eftersom kustskydd ofta innebär en negativ påverkan på andra värden är det rimligt att kustskydd prövas så att hänsyn och försiktighetsmått innebär en så liten påverkan som möjligt på motstående intressen.

Länsstyrelsen kan därför inte ställa sig bakom föreslagen åtgärd.

SMHI behöver ansvara för nationellt klimatunderlag

Skånes kustkommuner ser behov av en gemensam nationell syn på vilken statistisk metodik som bör användas för att beskriva klimatet som grund för kommunernas klimatanpassningsarbete, och förordar att SMHI:s roll som Sveriges expertmyndighet för klimatfrågor stärks. Kommunerna ser fördelar med att klimatanpassningen utgår från en gemensam nationell metodik för att kunna analysera och bedöma klimatpåverkan baserat på gemensamma referenspunkter och statistik. Det behöver till exempel gå att utläsa hur ett klimatunderlag är framtaget och vilken statistisk osäkerhet som ligger till grund för investeringsbeslut i Sverige. Det skapar likvärdiga förutsättningar för kommunerna i Sverige. Skånes kustkommuner förordar också att MSB:s hotkartor används så att alla Sveriges riskhanteringsplaner baseras på likvärdigt klimatunderlag. Kustkommunerna föreslår länsstyrelsen att lägga till *”Länsstyrelsen ska, tillsammans med kommunerna, verka för att SMHI får ett utökat uppdrag som Sveriges expertmyndighet avseende klimatrelaterade frågor till kommunerna”*.

Länsstyrelsen påminner om att SMHI redan idag ansvarar för nationella klimatunderlag. Det är också SMHIs underlag som MSB:s hotkartor baseras på, vilket också Länsstyrelserna använder i arbetet med att ta fram riskhanteringsplaner. Av Skånes riskhanteringsplaner framgår hur klimatunderlag har tagits fram genom hänvisning till SMHIs underlag som bygger på rapporter framtagna inom ramen för IPCCs arbete. Den statistiska osäkerheten är stor men är inte möjlig att beräkna eftersom ingen kan veta hur utsläppen av växthusgaser kommer att förändras över tid. De klimatscenarier som IPCC har tagit fram redovisar variationen av möjliga havsnivåer för exempelvis klimatscenario RCP 8.5. De intervall som IPCC redovisar för respektive scenario förklarar ca 66% av variationen. Det finns en gemensam nationell strategi för klimatanpassning med vägledande principer för arbetet som beskrivs i Prop. 2017/18:163. Olika myndigheter har olika roller i tillämpningen av underlag som SMHI tar fram. MSB är den myndighet som ansvarar för översvämningsdirektivet. Boverket har i uppdrag att samordna det nationella klimatanpassningsarbetet för den byggda miljön. Länsstyrelsen menar att då olika myndigheters ansvar och roller är tydliga vad gäller klimatanpassning utifrån olika ansvarsområden ser Länsstyrelsen inte skäl att förorda ett övergripande ansvar på en specifik myndighet som går in i andra myndigheters redan givna uppdrag.

Länsstyrelsen behöver agera för att kuststäder ska kunna vara kvar och utvecklas

Skånes kustkommuner ser behov av en nationell vägledning för klimatanpassning i den kommunala fysiska planeringen och förordar att detta uppdrag hanteras av Boverket så att den fysiska planeringen i Sverige kan utgå från en gemensam nationell grund/metodik. Kommunerna behöver få stöd och utrymme att avgöra risker och konsekvenser i den fysiska planeringen, där redan gjorda investeringar och befintliga värden tas tillvara tillsammans med de tillväxtbehov som finns i kommunerna. Skånes kustkommuner saknar i riskhanteringsplanerna en åtgärd där länsstyrelsen i sin stöttande roll agerar för att Skånes kustkommuner ska kunna vara kvar och utvecklas.

Det övergripande målet enligt förslaget till riskhanteringsplan är att skydda och begränsa skador på bebyggelse, naturmiljöer m.m. Skånes kustkommuner menar därför att det bör finnas utvecklingsmål i riskhanteringsplanen med inriktning på hur fortsatt utveckling av stadsbebyggelse och samhällen i kustnära lägen kan ske på ett säkert sätt.

Boverket har i uppdrag att samordna det nationella klimatanpassningsarbetet för den byggda miljön. I uppdraget ingår de uppgifter som efterfrågas i yttrandet.

Några av Länsstyrelsens åtgärder i riskhanteringsplanerna avser att bidra till att Skånes kustkommuner ska kunna finnas kvar och utvecklas:

- Länsstyrelsen tar fram ett planeringsunderlag "vägledning för skydd mot översvämning från havet anpassad till Skånes kuststäder".
- Länsstyrelsen bidrar med kunskapsunderlag för att främja naturbaserade klimatanpassningsåtgärder
- Länsstyrelsen tillhandahåller relevant statligt underlag om översvämning och uppmanar och påminner kommuner att tillämpa underlaget i samtliga ärenden där behov finns i PBL.

Kopplingen mellan att avgöra risk och konsekvenser måste kopplas till ansvar för finansiering av skydd. Ska staten finansiera måste och staten vara den som bedömer risk och konsekvenser, gör prioriteringar och väljer metod. Dessutom att det förutsätts ske på en mer övergripande geografisk nivå än en enskild kommun och då kan även ett nationellt perspektiv krävas.

Länsstyrelsen arbetar redan idag med att stötta kommuner så att bebyggelse och verksamheter ska finnas kvar och utvecklas utifrån varje platsspecifika förutsättningar. Men i avvägningen mot flera olika intressen på kort och lång sikt är det likställt med att all kustnära bebyggelse i Skåne kan vara motiverad att säkras. Kommuner har ett planeringsansvar för dessa frågor och bör genomföra

fördjupade analyser för att på ett kostnadseffektivt sätt kunna skydda och utveckla sina kustområden beroende på om det t.ex. avser bostadsbebyggelse, samhällsfunktioner, verksamheter, naturområden, friluftsliv eller anläggningar för turism. Länsstyrelsen bidrar inom ramen för riskhanteringsplanen till detta arbete genom att ta fram en kostnadsanalys. Fortsatt utveckling är inte är likvärdigt med att utöka bebyggelse i kustnära läge. Oexploaterad kustnära mark kan i ett förändrat klimat bli viktig som buffertzona för att hantera vatten och ger samtidigt utrymme för att behålla rekreativsmöjligheter och naturvärden.

Sammanfattningsvis vill kustkommunerna framföra

Det krävs ett omtag av riskhanteringsplanen för att länsstyrelsen bättre ska kunna visa att staten i sina olika roller tar sin stödjande och rådgivande roll samt sin genomförande och finansiella roll i den komplexa stadsbyggnadsutveckling som Sveriges kustkommuner befinner sig i. Skånes kustkommuner välkomnar fortsatt dialog kring detta.

Riskhanteringsplanerna har tagits fram utifrån dagens lagstiftning där Länsstyrelsen har följt MSB:s vägledning. Länsstyrelsen är enligt översvämningsförordningen som utgår från EU-direktiv ansvarig att ta fram riskhanteringsplaner. Staten har möjlighet att genomföra åtgärder i egenskap av fastighetsägare vilket omfattar vissa verksamheter. I nuvarande system är i de flesta fall andra fastighetsägare, inklusive kommunerna ansvariga för åtgärder som skyddar mot översvämnings. I arbetet med riskhanteringsplaner har Länsstyrelsen framförallt möjlighet att sammanställa åtgärder som andra aktörer avser att genomföra och har inte mandat att i övrigt föreslå vad andra aktörer ska genomföra för åtgärder eller hur dessa ska finansieras.

Kommuner har genom planmonopolet ett planeringsansvar som innebär att ta hänsyn till både enskilda och allmänna intressen. Kommunerna har ett särskilt ansvar att lokalisera bebyggelse till mark som är lämpad för ändamålet bl.a. med hänsyn till risken för översvämnings. I översiktsplanen ska kommuner redovisa sin syn på risken för skador på den byggda miljön som kan följa av översvämnings, ras, skred och erosion som är klimatrelaterade samt på hur sådana risker kan minska eller upphöra.

Länsstyrelsen kan inte inom ramen för riskhanteringsplaner föra en dialog om ansvarsfördelning t.ex. om systemet med det kommunala planmonopolet som är en grundbult i det svenska planeringssystemet. Om kommunerna vill förflytta ansvaret i denna fråga krävs en översyn av planmonopolet, vilket inte är en fråga inom ramen för detta uppdrag.

Ansvar för finansiering av kustskydd kan jämföras med så många andra frågor där den som är ansvarig för finansiering också gör slutligt val för vilka åtgärder som ska genomföras men också har rådighet för sin egen prioritering. Ska staten betala kommer även staten att behöva välja vad, var och vilka åtgärder som ska genomföras. Däremot finns möjlighet till statliga bidrag. MSB administrerar statsbidrag till kommuner för förebyggande åtgärder mot naturolyckor som utförs eller avses bli utförda bl.a. för att anpassa Sverige till de effekter som följer av ett förändrat klimat.

Utifrån vad som sagts ovan ser Länsstyrelsen inte skäl att göra omtag av riskhanteringsplanerna.

Simrishamn

Simrishamn lämnar kommungemensamt yttrande från Skånes kustkommuner (se yttrande och bemötande ovan i svar till Bromölla kommun).

Övriga organisationer

Högskolan Kristianstad

Högskolan Kristianstad hoppas att Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap (MSB), Länsstyrelsen Skåne och Kristianstads kommun, i sina bedömningar, beaktar Högskolan Kristianstads planer på en framtida lokalisering av ett citycampus på Ställverkstomten. I sådant fall har högskolan inga ytterligare synpunkter att lämna på den riskhanteringsplan med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning som har skickats till samråd.

Svar:

De planer som Högskolan Kristianstad har avseende ställverkstomten har inte beaktats i riskhanteringsplanen. När det blir aktuellt görs bedömningen av markens lämplighet i ordinarie processer.

Länsförsäkringar Göinge-Kristianstad

Enligt SMHI står Skåne inför klimatförändringar som innebär en beräknad uppvärmning på 3 - 4 grader i slutet av seklet. Antalet torra dagar förväntas öka från ca 15 till 30 - 50 dagar per år samtidigt som risken för kraftiga skyfall ökar. Årsmedelnederbörden beräknas öka med 15 – 25 % och i norra Skåne kan vintertid nederbördsökningen uppgå till 50 %.* Därutöver beräknas havsnivån i Kristianstad att stiga med mellan 30 och 111 cm till 2100.**

Det förändrade klimatet ställer krav på ett robustare samhälle och långsiktigt ansvarstagande. Det är därför synnerligen angeläget att beakta risker inför framtiden. Vi efterlyser därför ett långsiktigt ansvarstagande genom att beakta risker för framtida naturskador.

- Att enbart beakta stillvattennivån riskerar att ge felaktig riskbedömning då kombinationseffekter kan komma att utgöra större risker människor och samhälle. Därför behövs analyser av kombinationseffekter så som ökat flöde, t.ex. genom skyfall, stormflod, högvatten och våghöjd att tas i beaktan, eftersom dessa effekter kan komma att göra sig gällande mer frekvent och påtagligt i takt med stigande havsnivå.

Svar:

Länsstyrelsen instämmer i att riskkartering utifrån stillvattennivån underskattar riskerna. Någon studie av kombinationseffekter har dock inte varit möjlig att göra inom ramen för arbetet med riskhanteringsplanen. Ett påslag på ca 0,5 meter på beräknad högsta havsvattennivå har varit ett förenklat sätt att täcka upp för effekter av andra faktorer såsom de Länsförsäkringar Göinge-Kristianstad har nämnt. Kartlagret visar ett extremvattenstånd som kan utgöra ett stöd vid bedömning av risker i gränsområden, i avvaktan på ett bättre underlag.

- I samrådsdokumentationen beskrivs två alternativ: ett nollalternativ och ett planalternativ. Det sistnämnda utgör en försvarsstrategi enligt anpassningsstrategierna **reträtt**, **försvar** och **attack**. Vi efterlyser att de två definierade alternativen kompletteras med analyser av alternativen Reträtt och Attack samt att dessa beaktas i kommande kostnads-nyttoanalys.

Svar: Länsstyrelsen instämmer i att reträtt, försvar och attack är lämpliga grunder för att analysera alternativ och för kostnadsnyttoanalys. Miljökonsekvensbedömningens alternativ innehåller förslag på reträtt från delar av före detta Nosabysjön.

- Vi har goda erfarenhet av samarbete med såväl Länsstyrelsen som med kommuner och inser att transparens är av högsta betydelse. Eftersom Länsförsäkringar Göinge-Kristianstads kunder till stora delar är bosatta i Kristianstad kommun, finns ett gemensamt intresse i att informera och höja kunskapsnivån bland medborgarna.

Svar: Länsstyrelsen instämmer.

Länsförsäkringar Göinge-Kristianstad har mer än 180 års erfarenhet av riskhantering i Kristianstad och vi vill gärna bidra med vår kunskap i det viktiga klimatanpassningsarbetet för att minska riskerna och kostnaderna för såväl samhället i stort som för enskilda fastighetsägare. Vi välkomnar inbjudan till fortsatt dialog.

Privatpersoner

Anders Ivarsson

Som en följd av kraftig nederbörd riskerar Kristianstad med omnejd att översvämmas av Helgeån. Nederbördsområdet är genom åren påverkat av vattenavledningsföretag vilket medfört en sämre vattenhållningskapacitet. Inom Skåne finns tre stora mossar som dikats (Vyssle-Väster och Vakö myr), i Kronobergs län ytterligare ett antal.

Förslag: att återställa avloppspunkten på så många mossar som möjligt för att uppnå en bättre magasineringseffekt. Dvs höja mossarnas vattennivå.

Möjliga synergieffekter: - mindre utsläpp av växthusgaser från restaurerade mossar (känt sedan mars 2019).

- mindre brunt vatten till Hanöbukten
- mindre vattenbrist på Kristianstadslätten under torrperioder
- jämnare produktion av kraftverksel
- restaurering av våtmarker gynnar den ursprungliga faunan och floran
- kan hejda skogsbränder

Svar:

Länsstyrelsen instämmer i att det finns stora värden i att höja mossarnas vattennivå och fördröja flödet som förebyggande åtgärd mot översvämning. Länsstyrelsen har beaktat synpunkten genom att lägga till åtgärden, "Länsstyrelsen identifierar områden där restaurering av sänkta sjöar och utdikade mossar och vattendrag kan bidra till god flödesutjämning inom avrinningsområden som omfattas av riskhanteringsplaner".

Hässleholms kommun (inkommen försent för att beaktas)

Hässleholms kommun tackar för möjligheten att ta del av samrådsversionen av riskhanteringsplan för Kristianstadsområdet. Yttrandet gäller främst förtydliganden av förekommande uttryck, tydligare presentation av kartmaterial och randvillkor samt motivering till valda dimensioneringsprinciper. Hässleholms kommun ser mycket positivt på att denna riskhanteringsplan kommer till stånd.

Nedanstående synpunkter avser dokumentet "Riskhanteringsplan för Kristianstadsområdet".

I förordet på sidan 4 samt på ett flertal andra ställen används uttrycket "betydande översvämningsrisk". Detta är något missvisande och bör förtydligas. Det kan lätt uppfattas som att det enbart avser en betydande risk för översvämning, vilket enligt MSB:s urvalsprocess endast utgör det ena urvalskriteriet. Identifierade områden har valts ut med utgångspunkt från att de löper risk för översvämning med betydande konsekvenser. "Risk för översvämning med betydande konsekvenser" vore därför en mer korrekt formulering. Även MSB använder dock uttrycket "betydande översvämningsrisk", men det vore bra att i text förtydliga innebörden.

Kapitel 3 "Kartor över riskområdet och avrinningsområdet", "Helge å år 2100", sid 11.

För bättre överskådlighet vore det bra med en sammanställning i tabellform över de flöden, havsvattennivåer och översvämningsnivåer som nämns och som lett fram till Länsstyrelsens ställningstagande.

Kapitel 3 "Kartor över riskområdet och avrinningsområdet", "Helge ås avrinningsområde" sid 12. Komplettera gärna kartan med en höjdmmodell och gör biflödena mer markerade. Det skulle också vara bra att se en karta över avrinningsområdets lokalisering i Skåne/Småland med lägre upplösning, för att få en tydligare uppfattning om avrinningsområdets storlek.

Kapitel 4 "Slutsatser från hot- och riskkartorna", tabell "Kristianstad påverkansområde år 2100" sid 16.

Räddningstjänsten bör väl rimligen ha fått en mer översvämningssäker lokalisering innan år 2100?

Kapitel 6 "Åtgärder och prioritering" sid 20. "Dimensioneringen av skyddsvallar bygger på två kombinationer:"

Det vore bra att ha med en kort motivering till varför man valt dessa nivåer och flöden för dimensionering av skyddsvallar.

Kapitel 6 "Åtgärder och prioritering", "Förebyggande", sid 21. "Av hänsyn till riskbedömningar har nya bostäder och samhällsviktiga verksamheter i Kristianstad inte förlagts där konsekvenserna av ett eventuellt vallbrott är omfattande och utgör risk för liv, hälsa och miljö."

Borde inte detta också innefatta befintlig samhällsviktig verksamhet? Även vid ett vallbrott i Hammarlundsvallen av begränsad omfattning torde vital verksamhet såsom till exempel Räddningstjänsten vid Ringvägen och ambulansstationen vid centralsjukhuset slås ut relativt snabbt.